

Ο παππούς διηγείται ιστορίες, ο εγγονός προσπαθεί να τις γράψει και ο καθηγητής αναρωτιέται και συμπεραίνει ότι μάλλον η ζωή που ζει κάποιος μιμείται τις ιστορίες που αυτός διηγείται παρά το αντίστροφο. Αυτό το ζήτημα πραγματεύεται ο Oscar Wilde στο δοκίμιό του: Η ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ, που περιλαμβάνεται στην έκδοση με τίτλο: Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΑ ΜΗΝ ΚΑΝΕΙΣ ΤΙΠΟΤΑ. Αναπτύσσει το παράδοξο δόγμα ότι : << Η Ζωή μιμείται την Τέχνη πολύ περισσότερο απ' όσο η Τέχνη μιμείται τη Ζωή >>.

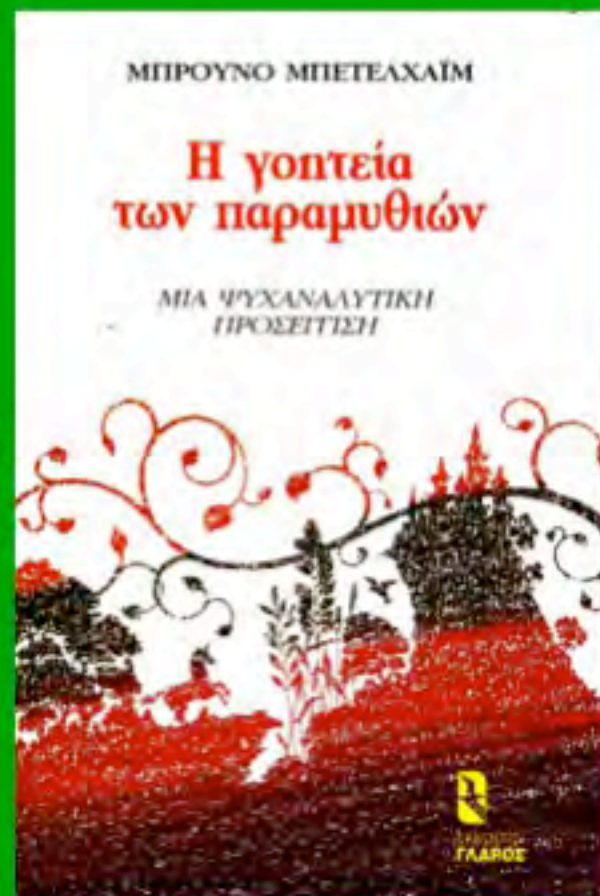
Τι λέει μια ιστορία;

Τι αφηγείται
ένα παραμύθι;

Ο Γερμανός ποιητής Σίλερ έχει γράψει:

<< Βαθύτερο νόημα βρίσκεται στα παραμύθια που μου έλεγαν στα παιδικά μου χρόνια, παρά στην αλήθεια που μας διδάσκει η ζωή >> .

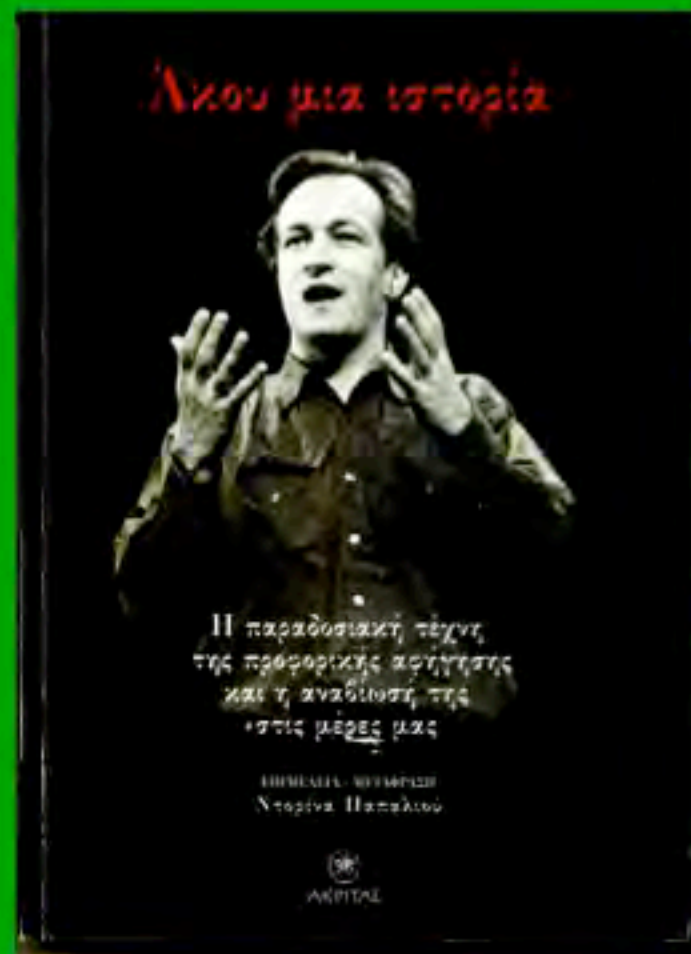
Σ' αυτό το καταπληκτικό βιβλίο
– Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ –
γίνεται μια ψυχαναλυτική προσέγγιση
γνωστών παραμυθιών. Ο συγγραφέας
Μπρούνο Μπετελχάιμ θεμελιώνει το
ρόλο των παραμυθιών στον αγώνα του
ανθρώπου να δώσει νόημα στη
ζωή του και αναδεικνύει τη σπουδαιότητα
της αφήγησης παραμυθιών στα παιδιά
για το ξεπέρασμα των υπαρξιακών
δυσκολιών τους.

Ο ήρωας του βιβλίου Ο
ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΧΩΡΙΣ
ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ του Ρόμπερτ
Μούζιλ, ο μαθηματικός
Ούλριχ λέει : << Τα δρώμενα
της επιστήμης είναι τόσο
δυνατά και ξένοιαστα και
υπέροχα όσο και ενός
παραμυθιού. Απλώς οι
άνθρωποι δεν το γνωρίζουν.
Δεν έχουν ιδέα τι σημαίνει
σκέψη· αν μάθαιναν ποτέ να
σκέπτονται με νέο τρόπο, θα
ζούσαν και διαφορετικά >> .

Η αφήγηση και ο υπολογισμός κατά τον καθηγητή Ριμπέιρο έχουν πολλά κοινά στοιχεία. Συγκρατούν τον κόσμο, τον αποσαφηνίζουν και συνάμα τον απελευθερώνουν. Στο βιβλίο ΑΚΟΥ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ, επιμέλειας Ντορίνας Παπαλιού, γίνεται μέσα από επιλεγμένα άρθρα και συνεντεύξεις καταγραφή της παραδοσιακής τέχνης της προφορικής αφήγησης.

Στο βιβλίο που παρουσιάζω, πέρα του παππού, που ήταν ξακουστός παραμυθάς, αναφέρονται αφηγητές σε φημισμένα καφενεία της Ανατολής καθώς και σε σκηνές νομάδων στην έρημο.

Ακόμα και στις μέρες μας στη Πλατεία Θαυμάτων, στο Μαρακές, θα συναντήσουμε παραμυθάδες. Στο βιβλίο της Μαριάνθης Καπλάνογλου ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΛΩΣΤΗ ΚΛΩΣΜΕΝΗ καταγράφονται παππούδες και γιαγιάδες στο Αιγαίο που λένε παραμύθια μέχρι και σήμερα. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες και στην Ελλάδα έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην αναβίωση της τέχνης της αφήγησης παραμυθιών.

ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΚΑΠΛΑΝΟΓΛΟΥ

ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΛΩΣΤΗ ΚΛΩΣΜΕΝΗ ΛΑΪΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΝΕΚΡΩΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

Στην ΙΛΙΑΔΑ του Ομήρου βρίσκουμε το ρήμα παραμυθέομαι με δεύτερο συνθετικό του τη λέξη 'μύθος' (= λόγος) με τη σημασία του «συμβουλευώ», δηλαδή ζητώ με τα λόγια μου ν' αλλάξω κάποιου τη γνώμη .

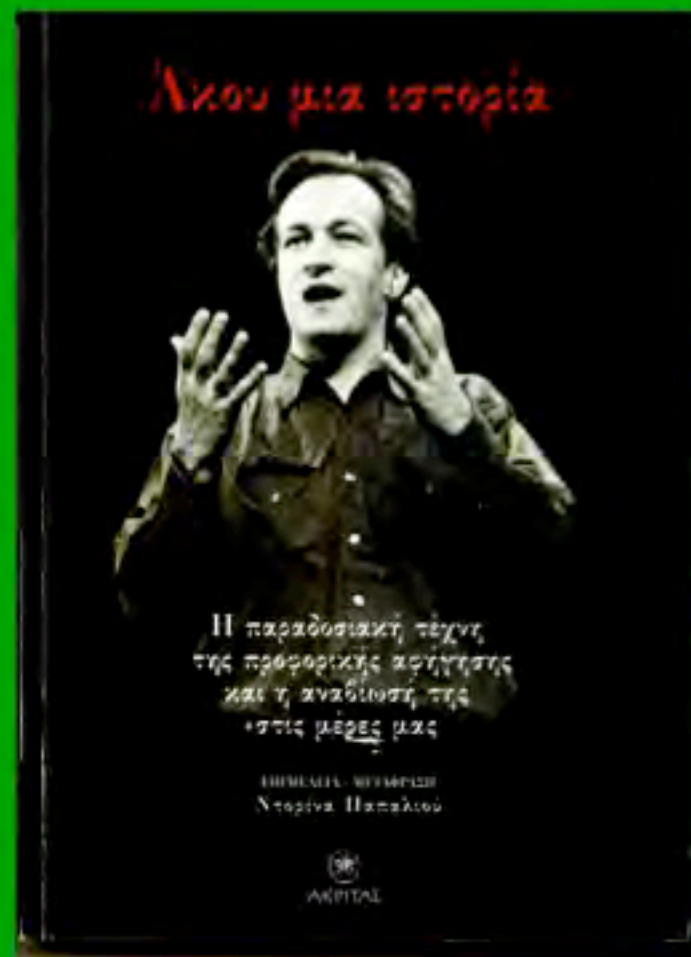
Αργότερα στον Ηρόδοτο και στον Πλάτωνα πήρε την έννοια του « παρηγορώ, δίνω θάρρος ».

Ένας χασιδικός δάσκαλος
είπε :

<< Η ιστορία πρέπει να
λέγεται με τέτοιο τρόπο που η
ιστόρηση αυτή καθ' αυτή
να λυτρώνει >>.

Ενώ ο σπουδαίος ιστορητής
Λεσκώφ είπε :

<< Το να κρατηθεί μια ιστορία
μακριά από εξηγήσεις είναι η
μισή τέχνη της ιστόρησης >> .

THOMAS VOGEL

Το τελευταίο παραμύθι
του Μιγκέλ Τόρρες ντα Σίλβα

Ο παππούς Μιγκέλ Τόρρες ντα Σίλβα έλεγε ότι τρία πράγματα χρειάζεται ο άνθρωπος για να είναι ευχαριστημένος : ένα ποτήρι κρασί, μια καλή ιστορία και κάποιον να του την αφηγηθεί.

THOMAS VOGEL

Το τελευταίο παραμύθι
του Μιγκέλ Τόρρες ντα Σίλβα

Ο εγγονός Μανουέλ Τόρρες ντα Σίλβα προσπαθεί να γράψει τις ιστορίες του παππού του και ο Ριμπέιρο, που γίνεται αποδέκτης των παραπόνων του για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει σ' αυτό το εγχείρημά του, τον προτρέπει να βγει από τη βιβλιοθήκη (τόπο της συγκροτημένης σκέψης) και ν' αναμιχθεί με τον κόσμο για να μπορέσει να βρει τον τρόπο να εκφραστεί.

Θέτει, έτσι, ένα καίριο θέμα.

Τι είναι έμπνευση και πως υλοποιείται από τον δημιουργό.

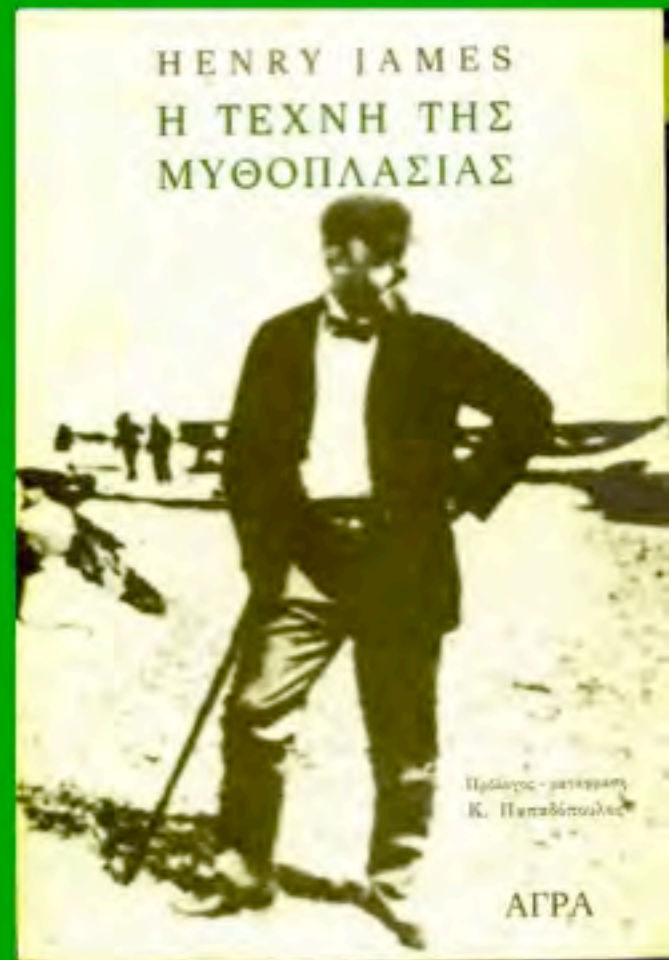
Η έμπνευση, εξάλλου, είναι ο συνδυαστικός κρίκος ανάμεσα στα Μαθηματικά και τη Λογοτεχνία από την απαρχή του κόσμου.

Στο βιβλίο του Κωστή Παπαγιώργη: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, στη μελέτη για το βίο και το έργο του Παπαδιαμάντη περιλαμβάνεται το πορτρέτο που έγραψε ο Βάρναλης :

<< Συνήθιζε (ο Παπαδιαμάντης) να κάθεται έξω από το καφενείο της Δεξαμενής, στο πίσω μέρος, δίπλα στο μικρό παραθυράκι του τζακιού. Από το παραθυράκι έπαιρνε τον καφέ του ή ζητούσε φωτιά ν' ανάψει το τσιγάρο του ή ζητούσε εφημερίδα. Μακριά απ' όλους τους πελάτες, απομονωμένος, σταύρωνε τα χέρια του, έγερνε δίπλα το ιερατικό του κεφάλι και βυθιζόταν στα δημιουργικά του ονειροπολήματα ... >>.

Το βιβλίο του Τόμας Φόγκελ είναι ένα μυθιστόρημα. Ο Henry James στο δοκίμιό του Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑΣ προσδιορίζει για το λογοτεχνικό είδος που κυριαρχεί κατά τον 19ο αιώνα : << Μυθιστόρημα κατά την ευρύτερη σημασία του όρου είναι μια προσωπική άμεση εντύπωση της ζωής και εδώ βρίσκεται η αξία του , η οποία είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη αναλόγως προς την ένταση αυτής της εντύπωσης >>.

Υπό τον παραπάνω ορισμό το βιβλίο μας είναι πετυχημένο. Ο συγγραφέας του θέτει πολλούς προβληματισμούς δίνοντας την εικόνα ενός σπουδαγμένου ανθρώπου με την ουσιαστική έννοια του όρου. Πράγματι έχει σπουδάσει Φιλολογία, Ιστορία της Τέχνης και Θεολογία.

Έτσι στο βιβλίο του, πέρα από τα Μαθηματικά και την Αφήγηση, πραγματεύεται ποικίλα ζητήματα επιδέξια και εμπνευσμένα.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αντιπαραβολή που κάνει της Αγάπης με τα Μαθηματικά, μια και τα δυο κρύβουν αιώνιες αλήθειες. Τον έρωτα τον βλέπει σα μια συναλλαγή που πρέπει και τους δυο συνδιαλεγόμενους- ερωτευμένους να τους αφήνει με κέρδος. Εδώ είναι χρήσιμο να ανατρέξετε στις απόψεις του Μπέρτολτ Μπρεχτ που περιέχονται στο βιβλίο του ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ κ. ΚΟΪΝΕΡ για την αγάπη, τη φιλία και τον έρωτα. Επιγραμματικά επιλέγω:

<< Αγάπη είναι η τέχνη του να παράγεις κάτι με τις ικανότητες κάποιου άλλου >> .

<< Ο έρωτας, η φιλία και η τέχνη είναι όλα απόπειρες συνάθροισης που το εγώ πραγματώνει ευρισκόμενο στο νησί του, προκειμένου να υπερβεί τη μοναξιά του >>, γράφει ο Ερνέστο Σάμπατο, αυτός ο σπουδαίος λογοτέχνης, στο βιβλίο του ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΝΑΖΙΑ. Στις σελίδες του μπορεί να δει τις απόψεις του συγγραφέα γύρω από τα προβλήματα που σχετίζονται με την ανθρώπινη ύπαρξη μέσα στη κρίση που περνάει ο πολιτισμός μας.

Επίσης θα διακρίνει τους λόγους που τον ώθησαν να εγκαταλείψει τις φυσικο-μαθηματικές επιστήμες για να αφοσιωθεί αποκλειστικά μ' αυτό που υπήρξε το κρυφό του πάθος από τα χρόνια της εφηβείας : τη λογοτεχνία και τη τέχνη.

Παραθέτω κείμενό του για την απλότητα των Μαθηματικών, που δίνω στους μαθητές και μαθήτριάς μου.

ΑΠΛΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ.

Υπάρχει μια πολύ γενικευμένη άποψη σύμφωνα με την οποία τα μαθηματικά είναι η πιο δύσκολη επιστήμη, τη στιγμή που στην πραγματικότητα είναι η πιο απλή. Η αιτία αυτού του παράδοξου έγκειται στο γεγονός ότι, ακριβώς εξαιτίας της απλότητάς τους, οι λανθασμένοι μαθηματικοί συλλογισμοί γίνονται έκδηλοι. Σε ένα πολύπλοκο πολιτικό ή καλλιτεχνικό ζήτημα, υπάρχουν τόσοι παράγοντες που διακυβεύονται και άλλοι τόσοι άγνωστοι ή μη εμφανείς, που είναι πολύ δύσκολο να διακρίνει κανείς το αληθινό από το ψεύτικο. Το αποτέλεσμα είναι ότι ο κάθε ανόητος είναι σε θέση να συζητάει για πολιτική και για τέχνη - και στ' αλήθεια το κάνει-, ενώ κοιτάζει τα μαθηματικά από απόσταση ασφαλείας.

Για τη μοναξιά, τέλος, τη
μια Μοναξιά, τη μεγάλη
και εσώτερη, σας
εσωκλείω την έκτη
επιστολή του Rainer
Maria Rilke από το
βιβλίο: ΓΡΑΜΜΑΤΑ
Σ' ΈΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ .

RAINER MARIA RILKE

Γράμματα σ' Ένα νέο ποιητή

ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Μετάφραση
ΜΑΡΙΟΥ ΠΑΡΡΙΤΗ

Ίκαρος